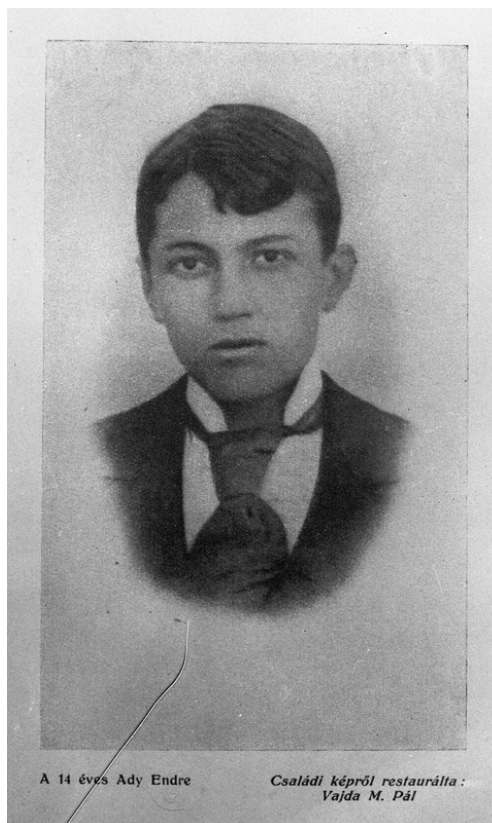

Ady és a piaristák

Ady Endre 1877. november 22-én született a Szilágy megyei Érmindszenten, és 1919. január 27-én – épp 100 éve – halt meg Budapesten. Negyvenegy év. Nem matuzsálemi kor, mégis megannyi irodalmi alkotás fűződik nevéhez, amivel méltán foglal el díszes helyet a magyar költők panteonjában. De most nem szellemi hagyatékának méltatásával szeretnénk adózni a nagy költő emlékének. Mi, piaristák büszkén állhatunk meg az életút pirkadatánál, nagykárolyi iskolánknál. Ady ugyanis piarista diák volt; a gimnázium alsó négy osztályát 1888 és 1892 között itt végezte kosztos diákként. Milyen tanuló volt? Mire emlékszik vissza a költőóriás ezekből az évekből? Hogyan látták őt diáktársai, szerzetes tanárai? Valóban megérintette az egyházi pálya? Rövid írásunkban ezekre a kérdésekre keressük a választ. *Adieu, Bandi!*

Tanulmányi eredményei

Ami Ady jegyeit illeti, az alsó négy gimnáziumi osztályban jó eredményeket ért el, de nem volt kitűnő. A hivatalos iskolai értesítők szerint:

	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.
Magaviselet	1	1	1	1
Vallástan	2	1	1	1
Magyar	1	1	1	1
Latin	1	2	1	2
Német	–	–	2	3
Földrajz	1	1	1	–
Történelem	–	–	1	1
Természetrész	–	–	–	1
Számтан	2	2	1	1
Rajzoló geometria	1	3	2	2
Szépírás	2	2	–	–
Torna	1	–	2	3
Műének	2	–	–	–
Írásbeli dolg. Külső alakja	rendes	csinos	rendes	rendes
Mulasztott órák száma	4	12	77	43
Az érdemsorozati jegyek jelentése és fokozata				
A magaviselet jelzésére: 1 = jó; 2 = szabályszerű; 3 = kevésbé szabályszerű; 4 = rossz.				
Az érdemjegyek jelzésére: 1 = jeles; 2 = jó; 3 = elégséges; 4 = elégtelen.				

Egy osztálytársa szemével

Jó barátja, **Hetey Zoltán** szerint **Ady** nem volt szorgalmas, de kitűnő feje volt, és könnyedén tanult: „Többnyire az iskolában, a tízperces szünetek alatt olvasta el leckéjét egyszer-kétszer, ami neki éppen elég volt. Otthon alig tanult valamit, úgyszólván csak az írásbeli feladatokat végezte el.”

Újságírói vénája

A kamaszodó Ady nemcsak a versírásban próbálgatta szárnyait a piaristáknál, hanem újságírással is kacérkodott. Így vall ezekről az időkről egy 1914-es írásában: „Lapot először Nagykarolyban csináltam Bogcha Pál barátommal a piaristák gimnáziumának második osztályában. E lappal pórul jártunk, holott modern, kitűnő revű volt, mert Bogcha is, én is prédikátumosan írtuk írásaink alá a nevünket. Egy demokrata, derék, kegyes tanár kezébe került a lap, s a mi prédikátumos hencegésünk miatt meg is halt: *requiescat in pace*. Negyedik gimnazista koromban megint lapunk volt, de én itt már az új Juvenalis szerepét akartam kiosztani magamnak. Csúffá tett, bosszúálló kortársaim erősebbek voltak, s ez az igazán ma is hézagpótló újság szintén fiatalon elhunyt.”

Piarista pedagógia

Nemcsak az írás művészetével, hanem a „bagózással” is Nagykarolyban ismerkedett meg költőnk. Név szerint megemlékezik természetrajz- és földrajztanáráról, **Rozmanits Timotheusról**. Az alábbi visszaemlékezésből kiolvasható pedagógiai módszer ma már nem feltétlenül ajánlott iskoláink tanárai számára: „Rozmanits Timotheus tanárunk cigarettázáson kapott bennünket, három kis gimnazistát. A mezőn történt. Kedves emlékéü piarista tanárunk csak ennyit szólt: – Holnap délben gyertek fel a szobámba!... A legerősebb szivart kellett elszívunk. Fél évig se gondoltunk a dohányzásra. Mert bölcs dolog ám az: a vétkezőket avval lakoltatni meg, amivel vétkeznek.”

Középen az ikonikus szivarral: Rozmanits Timóthy

Ilyen az én papom!

Korunkban a papokat bemutató személyes hangvételű írások pusztán árnyékai az alább olvasható visszaemlékezésnek. **Ady** egyik kedvenc tanáráról, a fentebb említett **Rozmanits Timotheusról** ír egy 1906-os novellájában. Tollát epébe mártva rendtársairól a keresztvizet is leszedi, míg **Rozmanitsot** heroizálja.

„Nagy, szép piros pap volt, s idegen ő is nagy Magyarországon. Neve görögös, szirakuzai az erkölce, és zsidó a szomorúsága. Reverendáját úgy suhogtatta, mint empire-dámák a formált és ékes selymet. Szeme elborult vagy tüzelt, ha eszébe ötlött, miként került ide. Szemetes, kicsi városba, ostoba népekhez, mamlasz nebulók közé. Furcsa kis jószágok reszkettünk a keze alatt. (...) Nem értette, s nem érthette, hogy mit keres ő köztünk. Reverendás társain búzlott a szeminárium tömjénszaga. Ezek szegény, ostoba fráterek voltak. Szidták Tisza Kálmánt, és imádkoztak a Szűz Anyához, hogy Apponyi győzzön Pozsonyban. Álmuk, boldogságuk, a zsíros priváta-pénz, a pilzeni sör s egy ebédre-hívás gróf Károlyihoz. A mi nagy, szép, piros papunk egy elcsúszott Atlasz volt közöttünk. A többi papok csúfoltak minket, protestánsokat és zsidókat. Gyalázatos meséket meséltek Luther utolsó órájáról. Hogy miként vitték el Kálvint az ördögök. Hogy Kapisztrán János volt a legnagyobb magyar, s Magyarország Szűz Máriáé. Soha efféléket nem hallottunk a mi szomorú tanárunktól. Minket nézett a leckék kérdésakor, s szeme messze és a múltban járt. Egy Alkibiádész, aki sok századév múlva arra ébredt, hogy ő piarista pap szegény Magyarországon.”

Lehetett volna: Endreas Ady SJ

Zárásképpen egy levél 1895-ből, amelyet már mint zilahi diák ír kiérdemesült osztályfőnökének, **Guba Pálnak**. Osztályfőnöke kakukktojás volt a nagykarolyi közösségben: a tudós piaristákkal szemben ő képviselte leginkább a „hagyományos”, katolikus vallásosságot, a diáksággal pedig az iskolán kívül is szívesen foglalkozott. **Ady** talán tudta, hogy **Guba tanár úrnak** éppúgy gondjai akadtak rendi előljáróival, mint neki tanáraival a zilahi református gimnáziumban. A levél tanúsága szerint katolizálni szeretett volna és belépni a jezsuita rendbe. **Guba** választ nem ismerjük. Valószínűleg meggondolásra intette és óvta az elhamarkodástól öregdiákját. Ki tudja, milyen lett volna a piarista neveléssel pallérozott jezsuita **Ady**?

„Kedves Tanár Úr! Gyermekkori álmaim megvalósulás előtt állnak. Annak a vallásnak zászlóvivője, amelynek hívévé tett a Nemezis, letörölték zászlójukról a humanitás keresztényi jelszavát, s hírnökei, képviselői lettek a barbár-korszak sötét és kegyetlen tudatlanságának... El vagyok határozva tehát, hogy egy velem egyforma gondolkodású barátommal együtt róm. katolikussá leszünk, és belépünk a Jézus-társaságba. Nem gyermekies gondolkodás, hirtelen felhevülés iratja ezt velem, hanem komoly szándék, s éppen ezért bizalommal fordulok gyermekkori kedves professzoromhoz erre való nézetét és útbaigazítását kikérni.”

Balla János Sch. P.